

5. 1983 95. ÅRG.

Løssalg kr. 10

STAV OLAV

Den katolske kirke i USA

Vatikanradioen

Møte med biskop Schwenzer

Kvinnelige teologer i Norge

Bispekonferanse på Djursholm

Blikk på tiden

Innhold

2	Den katolske kirke i USA	<i>Knut W. Ruyter</i>
8	Vatikanradioen — en bruksanvisning	<i>May</i>
10	Møte med biskop Schwenzer	<i>Else-Britt Nilsen</i>
12	Barnesinn	<i>Karin Lorentzen</i>
14	Saligprisningene	<i>Kjell Arild Pollestad</i>
16	En bok om kvinnelige teologer	<i>Hilde E. Rud</i>
22	Nytt fra Den nordiske bispekonferanse	

Blikk på tiden: *omsalgets fjerde side.*

Medarbeidere:

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen

Layout: Hermann Bongard

Liv Greni

Aage Hauken o.p.

Unni Klepper Joynt

Kjell Arild Pollestad o.p.

Gunnel Vallquist

Neste nummer utgis 19. mai.

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Abonnement kr. 120,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 140,-.

*Annonser 16 dager før
utgivelsesdagen.*

Bankgiro 6022.20.13073

Postgiro 2 04 64 80.

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1

Tlf. 20 72 48

ST. OLAV

Religion og kultur

Et tidsskrift for religion og kultur bør fra tid til annen berøre det prinsipielle i den selvforståelse som St. Olav antyder med sin undertittel. Hva har de to med hverandre å gjøre? Hva er forholdet mellom religion og kultur?

Norske kristne vil stort sett være vant med at de to ikke akkurat er venner, knapt nok naboer — heller fiender. Unntaket fra regelen er det lutherske Kirke og kultur, men det preges mer av kirkedebatt enn av kulturdebatt. St. Olav definerer seg dessuten ikke fullt så stramt, ordene «religion og kultur» gir større åpningsmuligheter.

Svaret på spørsmålet avhenger nettopp av hvor «åpent» eller «lukket» man forstår ordene.

«Religion og kultur» sier noe vesentlig om den kristne religion, nemlig at den er en inkarnert religion. Den er med andre ord rotfestet i det menneskelige. Og mennesker er kulturskapende skapninger. Møtet med mennesker er alltid et møte med deres kultur, forskjellig som den er fra sted til sted. Det lar seg ikke gjøre å tenke i form av «mennesket som sådant», — i et slags vakuum, — vi er alle del av hverandre og preget av arv og miljø. Katolsk kristendom har aldri villet et menneske uten dets sammenheng, fordi den henvender seg til hele mennesket. Derfor den

kulturåpenhet som preger katolsk kirkeliv. Men uttrykket har også en avgrensende side.

«Religion og kultur» vil som program betraktet innebære et spenningsmoment, en brytning mellom de to. Dette fordi det kristne budskap både rommer et ja og et nei til mennesket, et prinsipielt ja, men også en tydelig kritikk. Det kristne ja til kulturen har innebygget i seg et nei til ukulturen. Kristendommen har følgelig en kritisk funksjon i kulturlivet, men i positiv og konstruktiv forstand. Kristendommen kan ikke tale i en kulturløs sammenheng, men heller ikke kan den identifisere seg med tidsånden og øyeblikks-situasjoner. Da ville den ikke lenger kunne tale til menneskene, men bli en ren samtale mennesker imellom.

«Religion og kultur» er derfor både åpen og lukket tale. Den spenning som begrepene rommer, skulle hjelpe oss til ikke å forstå kultur som rent beskrivende eller elitemessig, men normativ i tradisjonell kristen forstand. En tale til mennesker som resulterer i samtale mellom mennesker, — kultur. En prosess hvor Skaper og skapning kan skape sammen.

Aage Hauken

Knut W. Ruyter

Den katolske kirke i Amerika:

Like etter åpningen av Det annet Vatikankonsil, for vel 20 år siden, fortalte pave Johannes XXIII en besøkende at han aktet å åpne vinduet på gløtt for å slippe inn frisk luft i Den romersk-katolske kirke. Andrew Greeley, en amerikansk prest og sosialog, uttalte nylig i en artikkel i New York Times Magazine at i De Forente Stater utviklet den pavelige bris seg til en tornado.

Selv om halvparten av alle amerikanske katolikker fremdeles er immigranter eller barn av immigranter, er katolikkene stort sett like godt utdannet som andre amerikanere, og de har de siste tiår spilt en betydelig rolle i samfunnslivet.

Noen av herjingene kan man nå se resultatene av i den en gang så rolige og stabile amerikanske katolske kirke: Ukentlige kirkebesøk blant de 53 millioner katolikker er gått betraktelig ned fra omtrent 70 til rundt 50 prosent. Et stort antall katolikker avviker fra offisiell kirkelig lære om fødselsregulering og skilsmisse - og handler deretter. Så mange som en femtedel av prestene i landet har forlatt aktiv tjeneste og en enda høyere andel av søstre har trukket seg fra ordenslivet, mens antall prestestudenter er mindre enn en tredjedel av hva det var i begynnelsen av 60-årene.

Biskoper kan ikke lenger regne med at prester vil adlyde dem til punkt og prikke. Sokneprester kan ikke uten videre anta at deres kapellaner og medhjelpere vil gjøre hva de blir bedt om. Og mange menighetsprester har lært at de må rådspørre, ikke befale legfolket om hva som er tjenlig å gjøre. Til tross for Roma tillater mange prester kvinner å gjøre tjeneste som ministranter. Valgte menighetsråd utfordrer sokneprestens autoritet.

Orden, disiplin, stabilitet, enhet - alt dette synes å være revet bort av den storm som

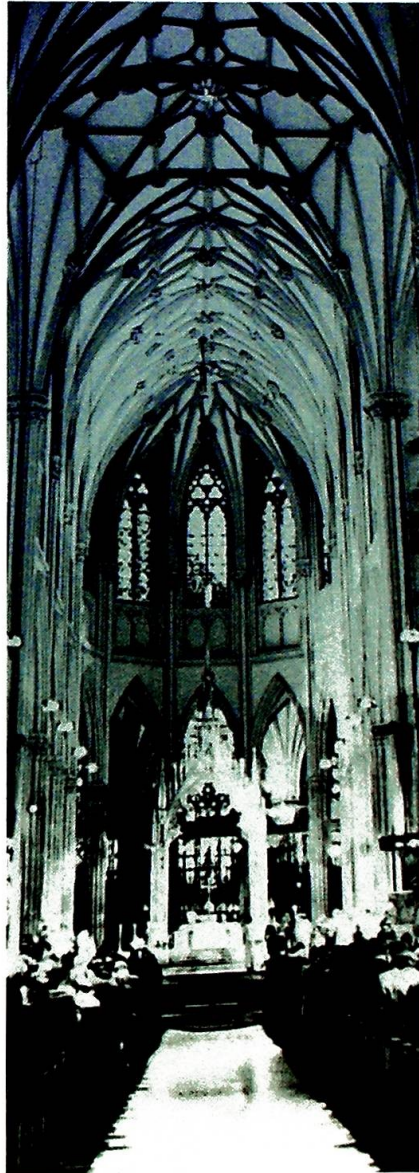

del I

den gode pave Johannes forårsaket. Forsiktige empiriske studier viser likevel at virvelvinden har vært gunstigere enn ofte antatt. Når alt kommer til alt, er katolisismen i Amerika sunnere i dag enn før konsilet, og Kirken er levende, - i sannhet: den har aldri vært mer levende.

Kirken har aldri vært mer levende

Den strikse, ofte overforenklete og overmåte pavetro katolisisme fra første halvdel av det 20. århundre var resultat av et forsøk på å tilby fattige og ofte ulærde immigranter et enkelt religiøst svar på vanskelighetene ved å tilpasse seg et uvennlig - ofte anti-katolsk - samfunn. Men fra ca. 1960, - selv om halvparten av alle amerikanske katolikker fremdeles var immigranter og barn av immigranter, - var katolikene stort sett like godt utdannet som andre amerikanere og spilte en betydelig rolle i samfunnslivet. John F. Kennedy, katolikk av irsk avstamning, ble den første «katolske» president og ble på en måte et symbol på denne utviklingen. - Det er mot denne bakgrunn man må prøve å forstå hva som har skjedd i amerikansk

Orden, disiplin, stabilitet, enhet — alt dette synes å være revet bort av den storm som pave Johannes XXIII forårsaket ved å innkalle til konsil. Når alt kommer til alt, er katolisismen i USA likevel sunnere i dag enn før det store kirkemøtet, hevder Knut W. Ruyter i denne artikkelen.

katolisisme i kjølvannet av konsilet.

Det kanskje viktigste trekk ved de forandringene som ble innledet ved det store kirkemøtet, er deres store popularitet blant legfolk, teologer og prester i vanlig sjelesorg. Særlig gjaldt det liturgireformen, økumenikken og presters politiske engasjement, som uventet fulgte i endringenes kjølvann. Reaksjonær motstand mot forandringene har saktens vært høylydt og tydelig uttalt, men tallmessig ubetydelig sammenlignet med den utbredte godkjenning: et forbausende stort antall - 87 prosent av legfolket - godtok de liturgiske reformer, mens 66 prosent samtykket i alle konsilets endringer.

Vinduet, engang åpnet, kunne ikke lukkes igjen. I virkeligheten fikk vinden tak i hele Kirkens legeme og hadde virkninger på nesten alle områder av Kirkens liv, det være dens pastorale praksis, stillingtagen til moralske problemer, kvinnens plass, forhold til andre kirkesamfunn, utvikling av teologi og teologisk utdanning, og livet i menighetene. - En ny profil ser ut til å tre frem, men alt jeg kan overbringe her, er noen spredte glimt, farget av hva jeg har

opplevd, sett og lest i løpet av vel fire år i USA.

Skilsmisse og pastoral praksis

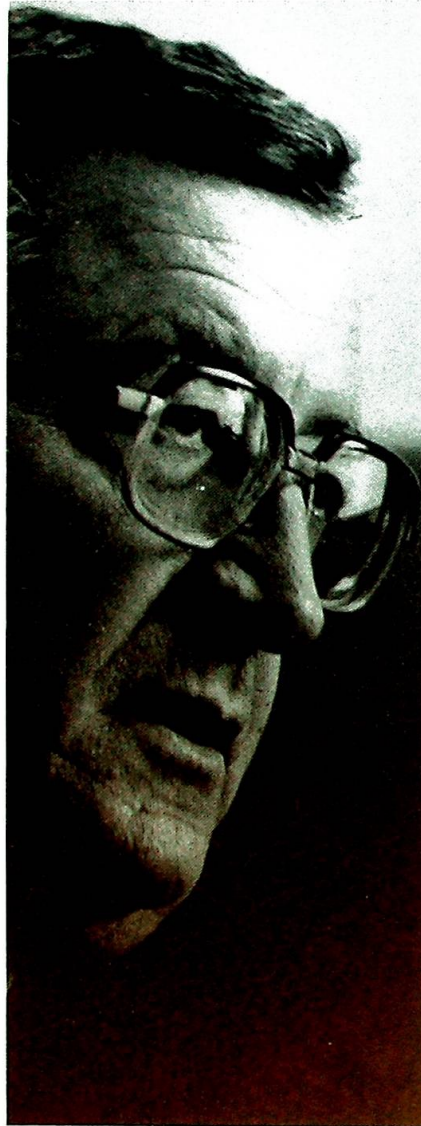
Ganske sikkert har den gradvise oppmykning av normene for annullering av ekteskap medført en stille revolusjon i Kirkens praktiske svar på skilsmisse-problemene. Det er for tiden seks millioner skilte katolikker i USA, av dem har mer enn halvparten inngått nye ekteskap. Dette var et problem som ikke kunne oversees. I begynnelsen var det et sjokk, dernest benektelse av at katolikker ble skilt. Deretter kom en periode med en rekke tilbakevisninger, og skilte katolikker kom stadig til lukkede kirkedører og ble ofte bannlyst. Etter det fulgte en tid med mange forsøk på å rette på situasjonen: nye programmer for å styrke familielivet, mens man forsiktig unngikk de alarmerende slutninger av en så omfattende skilsmisse-praksis. Til slutt kom en tid da mange følte at det var på tide å ta tyren ved hornene i et forsøk på å komme overens med de ubotelige tap. Problemet ble drøftet, og mange erkjente at et stort antall skilsmisser ville bli en trist, men varig bestanddel av det katolske miljø.

USA-kritikk i Dyade

Intelligente kvinner med utdanning viet sine liv til å hente og bære for sine barn, gjøre rent etter dem, kjøre dem til og fra, bekymre seg over om de fikk de riktige vitaminene, tilstrekkelig kjærlighet og oppmerksomhet. All dette bare fordi vi ikke hadde noe annet vi kunne fylle våre liv med. Det er

neppe forbausende at de barn som dro fordel av all denne selvooppfrelse, skulle vokse opp i forakt for sine foreldre. Hvordan kunne mennesker være annet enn dumme eller sinnssyke når de tok så lite hensyn til egne behov? Hvis vi ofret våre liv for dem, var det bare rimelig at de antok de selv måtte være voldsomt betydningsfulle som hadde fått oss til å vise slik fantastisk generøsitet.

Slik skrev den amerikanske professor John

Den amerikanske biskopkonferanse har siden 1980 arbeidet på et hydebrev som skal ta for seg de moralske sider ved kristen deltakelse i militære styrker og i produksjon av atomvåpen. Biskop Leroy Mattheisen (bildet) har oppmuntret katolske arbeidere ved den lokale atomvåpenfabrikk til å vurdere arbeidsnedleggelse av samvittighetsgrunner.

Siden 71, da bevegelsen «Divorced Catholics Group» ble grunnlagt i Boston, er det mer enn fem hundre slike grupper i USA og Canada. Dette har påvirket den pastorale praksis på mange områder. Utvilsomt mottar mange skilte og gjen-gifte kommunion i Kirkens fellesskap, og dét med støtte av mange prester og legfolk. En av dem er den frimodige og respekterte moralteolog jesuitten Richard McCormick. Han støtter retningslinjer som gir forsiktig adgang til sakramentene for noen skilte og gjen-gifte. Dette er i tråd med tradisjonen, hevder han, og argumenterer at ekteskapets uoppløselighet og retten til å motta sakramentene bør sees som to atskilte saker i vår teologiske og pastorale tenkning. (En utmerket kildebok som behandler alle sider av de skilte og gjengiftes sak i Kirken er «Ministering to the Divorced Catholic», ed. by J.J. Young, N.Y.: Paulist Press 1979)

Seksual-moralske spørsmål

Særlig på det seksual-etiske område har mye skjedd. Pave Paul VI's encyklika, «Humanae Vitae», ble raskt forkastet av frimodige katolske teologer og av nesten 90 prosent av leg-

W. Aldridge som representant for foreldregenerasjonen i 1968 — mens avkommet raste som verst i studentoppørret.

Han er en av de amerikanske kulturkritikere tidsskriftet Dyade presenterer i nr. 3 1982, som har lånt sin tittel av Knut Hamsun: Fra det moderne Amerikas åndsliv.

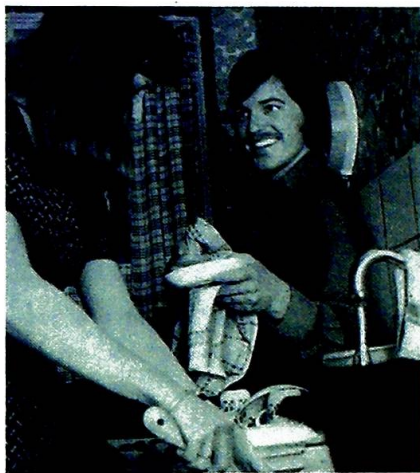
USA-kritikk har lang tradisjon i norsk kulturliv. Dyades redaksjon har vært mer opptatt av at amerikanerne selv ser ut til å

være de mest originale såvel som de hardeste kritikere av det amerikanske samfunn. Tidsskriftet gir smakebiter av den omstridte fargede sosiolog Thomas Sowell, av økonomen George Gilder som forsøker å renvaske kapitalismen og av Landon Y Jones som analyserer all den virak de har skapt, de store fødselskullene etter krigen.

Dyade er utgitt av Acem.

folket. Etter at pave Johannes XXIII hadde oppnevnt en kommisjon for å drøfte fødselsregulering antok mange prester og legfolk at forandringer var underveis og handlet deretter. I tiden mellom åpningen av konsilet og den pavelige beslutning seks år senere, som avviste kommisjonens overveldende flertallsinnstilling, utviklet familieplanleggingen i USA seg i retning av å la «pillen» og andre prevensjonsmidler avløse «rytmemetoden» som den vanlige prevensjonsform. Det er ofte blitt hevdet at «Humanae Vitae» var et smadrende slag mot den bølge av optimisme som fulgte i kjølvannet av konsilet. Til tross for entusiastisk oppslutning av biskopene, om enn ikke alltid helhjertet, snudde legfolket seg helt mot læren slik at ni av ti katolikker forkastet den, og av dem går fire av fem ukentlig til kommunion.

Raffinerte matematiske modeller utviklet av «The National Opinion Research Center» viser noen av de skadelige virkningene av «Humanae Vitae». Mange hevder at encyklikaen nesten visket ut de positive resultater av Det annet Vatikankonsil og hadde mange kjedelige bivirkninger:

Det er for tiden seks millioner skilte katolikker i USA, av dem har mer enn halvparten inngått nye ekteskap.

mange prester nektet å opprettholde læren i skriftemålet; et stort antall legfolk sluttet å gå i kirken; kollektene gikk drastisk ned og mange begynte å sette et spørsmålstejn ved pavelig autoritet.

(For sikkerhets skyld: disse sosiologiske undersøkelser sier ikke at paven tok feil i sin beslutning. Heller ikke er man motstander av læren. En viser bare at beslutningen har mislykkes i å vinne de fleste legfolks godkjenning, og at den skuffelse og det sinne den skapte, resulterte i en merkbar nedgang i fromhetslivet hos mange katolikker.)

Dette til tross stabiliserte forholdene seg igjen i 70-

årene. I stadig økende antall begynte amerikanske legfolk å finne tilbake til Kirken. De innså, skriver Andrew Greeley, at så lenge du identifiserer deg selv som katolikk, er det ingen som kommer til å kaste deg ut av Kirken eller nekte deg adgang til sakramentene, likegyldig hva du gjør på kammeret eller hvilke reservasjoner du måtte ha vedrørende Kirkens teologiske og moralske læresetninger. Mange kom tilbake på egne betingelser, og fant ut at de som fremdeles praktiserer som katolikker, ofte gjør det under forutsetning av at de kan handle ifølge sin samvittighet. Ikke det at de katolikker som vendte tilbake til Kirkens fold hadde sluttet å kalle seg katolikker. Som forfatteren John R. Powers bemerket: «Det er nesten like vanskelig å opphøre å være katolikk som det er å opphøre å være farget.»

Fred og rettferdighet

I de senere år har amerikanske katolikker blitt mer og mer oppmerksomme på de sosiale ringvirkninger av deres kristne engasjement. Det er utvilsomt en grønn bølge på vei samt stor interesse for spørsmål om fred og rettferdighet.

alle analfabeter i verden å lese. Og tre av verdens verste sykdommer kunne bli utryddet hvis vi satset om lag 500 millioner dollar på det. Det er omtrent det et moderne hangarskip koster.

Dette sa den svenske nedrustnings-eksperten Inga Thorsson på en fredskonferanse i Stockholm nylig, for å belyse de fullstendige vanvittige prioriteringer som gjøres i vår verden. Folkevett

Våre prioriteringer

Prisen på to strategiske bombe-fly er nøyaktig den samme sum som det ville koste å lære

6

I motsetning til forsiktige og reserverte uttalelser av europeiske biskoper om moralske spørsmål vedrørende krig og fred (kanskje bortsett fra kardinal Hume) har svært mange amerikanske biskoper uttalt seg i sterke ordelag om moralske problemer vedrørende den økende militære atomopprustning. Den amerikanske bispekonferanse har siden 80 arbeidet på et hyrdebrev som skal ta for seg de moralske sider ved kristen deltakelse i militære styrker og i produksjon av atomvåpen.

Hyrdebrevets annet utkast (gjort tilgjengelig i oktober 82) ble drøftet på bispekonferansens møte i Washington i november. Selv om det nå hersker stor enighet om dets innhold, bestemte biskopene seg for å vente med å sende ut hyrdebrevet til etter bispekonferansens møte i mai 83. Det er ventet at grunnrissene vil følge den offisielle posisjon biskopene tok da kardinal Krol (Philadelphia) bekjentgjorde deres syn i forbindelse med SALT II-avtalen i september 79.

Alvorlig debatt mellom amerikanske biskoper

Siden den gang har en interessant og alvorlig debatt fun-

net sted mellom to grupper av biskoper: flertallet holder en knapp på Krols posisjon, som erklærer at terrorbalansen kan tolereres såfremt det arbeides for tosidige nedrustningsavtaler. Mindretallet - som stadig har vært i rampelyset, - ønsker å lede Kirken i sterkere grad i retning av en profetisk og radikal evangelisk livsform mot den moralsk vanvittige atomterrorbalansen. De sistnevnte biskoper kalles ofte atom-pasifister fordi de ser enhver bruk av - eller trussel om bruk av - atomvåpen som umoralsk. Blant dem er erkebiskop Raymond Hunthausen (Seattle) som har nektet å betale halvparten av sin føderale skatt som protest mot enhver støtte til fortsatt atomopprustning og terrorbalanse. Biskop Leroy Matthiesen (Amarillo) har oppmuntret katolske arbeidere ved den lokale atomvåpenfabrikk til å vurdere arbeidsnedleggelse av samvittighetsgrunner. En tredje biskop, Carrol Dozier (Memphis) uttalte ved et Pax Christi-møte i Rochester, Minnesota, at «teorien om den rettferdige krig må arkiveres i den samme skuff som gjemmer teoriene om at jorden er flat og at solen går rundt jorden.»

14 prester myrdet i Vietnam

Etter invasjonen i Syd-Vietnam er nå tallet på myrdede katolske prester kommet opp i 14, melder det sveitsiske pressebyrået KIPA. Det er kjent at 130 prester er plassert i et tittalls omskoleringsleire. For fem presters vedkommende er det ukjent hvor de sitter fengs-

Rettferdig krig?

Selv Pentagon og Det hvite hus har vist stor interesse og merkbar nervøsitet for hva biskopene vil komme ut med. De er redde for at biskopene vil ta et klart pasifistisk standpunkt og dermed undergrave Reagans politikk. Både William Clark (sikkerhetsrådgiver) og Caspar Weinberger (forsvarsminister) har sendt lange, kritiske brev til bispekonferansen. Dette vitner om en helt ny utvikling innenfor det amerikanske hierarki. De føler ikke lenger at de må være lojale overfor den amerikanske regjering på alle områder, slik det ofte var tilfelle før Vietnam-krigen. Tenk bare på kardinal Spellman eller erkebiskop Hannan. Det finnes kristne verdier som overgår lojalitet. Mange biskoper føler derfor at de først må lytte til Evangeliets budskap og til hva som skjer på grasrot-plan - og så våge å ta en profetisk holdning.

Biskopene er skjønt enige om at atomopprustning må fordømmes og at enhver atomkrig vil sprengne rammene for en rettferdig krig. Saken biskopene uenes om, er hvorvidt det er moralsk forsvarlig å true med å bruke

let og det er også usikkert om de i det hele tatt er i live.

Fra offisielle regjeringskilder i Ho Chi Minh-byen heter det at de restriktive tiltak er nødvendige. Den katolske kirke i landet må tilføres en positiv holdning til gjenoppbyggingen av det befridde Vietnam og reaksjonære elementer må besinne seg. De som motsetter seg slikt arbeid må selv ta konsekvensene, ifølge NØP.

Fengslet professor mister synet
Beograd (NØP/KIPA) Den jugoslaviske professor Vjenceslav Cisek, som er fengslet i Jugoslavia for statsfiendtlig virksomhet, har ikke fått nødvendig medisinsk behandling og er blitt blind etter en øyenlidelse som han har pådratt seg under fangenskapet. Professor Cisek har vært medlem av det kroatisk nasjonalråd og aktivt engasjert i landets katolske kirke. I 1977 ble han bortført under et

opphold i Milano og tvunget tilbake til Jugoslavia, hvor han ble dømt til 15 års fengsel for «illegal innvandring» og «kontra-revolusjonær virksomhet mot den jugoslaviske stat».

7

atomvåpen og hvorvidt det noen gang kan være moralsk forsvarlig å bruke atomvåpen, f.eks. mot militære mål.

Siden det er 53 millioner katolikker i landet, hvorav mange arbeider for militæret, er det forståelig at katolikker, den amerikanske regjering og utallige andre spent venter på biskopenes hyrdebrev.

Før bispekonferansens møte

ytret biskop Carrol sin engstelse for at biskopene skulle komme til å la sine sterke overbevisninger koke bort i kålen. Til tross for politisk press fra Washington og for pavens forsiktige uttalelser ved FN's spesielle samling om nedrustning (11.juni 82) - hvor han bl.a. sa at «under de rådende forhold kan terrorbalansen bli ansett som moralsk akseptabel

såfremt det gjøres alvorlige forsøk på gjensidig nedrustning», - har de amerikanske biskoper ikke mildnet sine uttalelser. Snarere tvert om.

Det er med glede man lytter til deres tale rettet mot den fortsatte produksjon og utvikling av nye atomvåpen, som Trident ubåtene. Endelig uttaler biskopene seg om et aktuelt emne.

Nytt fra Amnesty

I Sør-Korea har Kim Dae-jung nå fått amnesti, sammen med 22 andre samvittighetsfanger. Kim Dae-jung ble i 1980 dømt til døden av en militærdomsstol, men etter verdensomfattende reaksjoner ble dommen omgjort til livsvarig fengsel, deretter - til 20 års fengsel. Han befinner seg nå i USA, der han får medisinsk behandling.

Blant de løslatte er også syv

av Kim Dae-jungs medtiltalte, blant andre de to prestene Moon Ik-kwan og Lee Moon-young.

Den peruvianske presten Anaya Quadros, leder for et bondekooperativ, ble satt fri etter en domsavsigelse i Lima 4. desember. Åtte andre ledere av det samme kooperativet ble frikjent samtidig. De ni ble arrestert ved en større razzia mot kooperativet, der en styrke på over 300 nasjonalgardister deltok. De ble anklaget for jordokkupasjon og for å ha opplært folk til «undergravende aktiviteter», men bevismaterialet som ble samlet inn var ikke overbevisende.

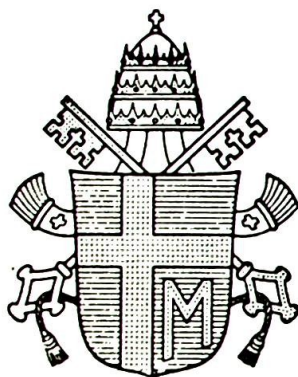
Blant annet ble en ringe-

klokke - som ble brukt til å samle folk til møter og gudstjenester i kirken - konfiskert og lagt fram som bevis, og retten fant da også å måtte avvise anklagene.

Det ble også opplyst at offiserene som hadde ledet aksjonen, hadde grepet inn på grunnlag av oppfordringer fra jordspekulanter som hadde anklaget bondelederne i å bruke makt for å hindre dem i å overta jorden. Etterforskerne fant imidlertid at spekulantene ikke hadde noen rett til jorden, og at de selv hadde leid folk for å okkupere jord som tilhørte kooperativet.

Pastor Anaya var måneds-kampanjefange for Amnesty International i juli 82. ●

PAVE JOHANNES PAUL II's reise i Mellom-Amerika kan betegnes som en av de viktigste han har gjennomført. I løpet av åtte dager besøkte Paven åtte land, i en del av verden med sterk politisk uro. Flere av landene i Mellom-Amerika er splittet av krig og vold, konflikter som i høy grad berører den katolske kirke. Av en samlet befolkning i disse områder på 27 millioner, bekjenner 90% seg til den katolske kirke.

I sine ialt 38 taler under rundreisen, la ikke pave Johannes Paul II fingrene imellom når det gjaldt å kritisere urettferdige samfunnsforhold og splid innen Kirken. Paven var meget skarp i sine uttalelser om forholdene i Nicaragua og Guatemala og mænte til rettferdighet for den indianske befolkning i landdistriktene. Som i tidligere uttalelser gikk

Paven sterkt imot politisering av det kristne budskap. Samtidig slo han fast at voldshandlinger for å fremme sosiale endringer i samfunnet ikke er i samsvar med Kirkens lære. Men endringer må til. Det går ikke minst frem av Pavens avslutningstale i Haiti der han pekte på urettferdigheten med den enorme forskjell på fattig og rik, på menneskelig fornedrelse, på sult og nød.

Det er ennå for tidlig å se hva Paven har oppnådd ved sin reise i form av direkte endringer i de politiske og sosiale forhold i de åtte landene han besøkte. Men som en kommentator har gitt uttrykk for: Vanligvis reiser katolikker på pilegrimsferd til Pavens Roma. Nå har pave Johannes Paul II vært på pilegrimsferd i Mellom-Amerika for å vise solidaritet med de lidende og forfulgte.

Løn for strevet

At det å vera kyrkje under «den reelt eksisterande sosialismen» aleine ikje avgjer arbeidstilhøva for kyrkja, syner den ulike plassen den ortodokse kyrkja har i Bulgaria og Sovjet.

I Bulgaria nyt den ortodokse kyrkja godt av ein etter måten privilegert status, eit tyde-

VATIKANRADIOEN

Den europeiske kanal 2 inneholder fra januar 83 daglige sendinger til Norden: kl. 20.15 - 20.30 norsk tid. På en bærbar radio i Oslo (f.eks. Tandberg P 41) kommer sendingene best inn på kortbølgens 49 m.-bånd (6.005 kHz). De nordiske programmene sendes også på 31 m.-båndet (9.615 kHz) og 25 m.-båndet (11.715 kHz). Dessuten går programmene ut på en liten mellombølgesender (186 m. = 1.611 kHz). Denne senderen er imidlertid så liten at vi her nord ikke kan vente å få den inn uten meget lang antenne. Riktignok har Vatikanradioen fått lytterrapport for bølgelengden fra den norske stasjonen på Jan Mayen, men der teller man ikke antennelengde i meter eller hundremeter - snarere i kilometer.

I postkassesendingen 2/3 ble lytterne anbefalt å prøve program 1 på mellombølgen (196 m. = 1530 kHz). Denne stasjonen er forsøkt avlyttet i Oslo og kom inn, men svakt og utydelig. Det kan skyldes lokale antenneforhold. Derimot går program 1 fint inn på kortbølgens 49 m. bånd: 6.190 kHz. Det sendes på tysk kl. 20.30 norsk tid, rosenkransen bes kl. 20.45, sending på esperanto 21.05, fransk 21.30, italiensk 21.45 o.s.v.

leg handslag frå regimet for rolla kyrkja spelte under dei 500 åra under tyrkisk herredøme og undertrykkjing, som berar av bulgarsk språk, kultur og nasjonalt identitet.

Den russisk-ortodokse kyrkja derimot fekk fram til krigen gjennomgå for rolla ho spelte som ein av hjørnesteinane i tsarveldets ideologiske rettferdiggjering av undertrykkjinga, ei gjeld ho framleis betalar på ved å vera eit lojalt redskap i Sovjets utanrikspolitik.

DAG OG TID

Massedrap i Øst-Timor

Massehenrettelser med utsletting av hele landsbyer har kostet over 200.000 mennesker i Øst-Timor i Indonesia livet siden 1975, da indonesiske styrker invaderte landet. Det er den internasjonale katolske fredsbevegelsen «Pax Christi» som kom med disse opplysningene da situasjonen i Timor ble tatt opp i FNs menneskerettskommisjon i Genève i februar. Landet trues nå av hungersnød og nye massakre, hevder «Pax Chris-

ti», som i sin appell til FN ber de ansvarlige sørge for at tragedien i landet nå må få en slutt. I appellen blir den indonesiske regjeringen bedt om å la internasjonale humanitære hjelpeorganisasjoner slippe inn i Øst-Timor.

- EN BRUKSANVISNING

Radio Vaticana — Vatikanradioen — sender daglig på to kanaler til Europa, en til Amerika, en til Afrika og en til Asia og Stillehavs-områdene. Jesuittpater Lars Looth er ansvarlig for Vatikanradioens nordiske sendinger.

(Foto: Maria Giæver)

Sendingene til Norden i kanal 2 går på norsk mandager, på finsk fredager og søndager og ellers på svensk, unntatt den første torsdagen i måneden da det er planlagt danske sendinger. Kommer det opp aktuelle saker, gjøres det endringer. Lørdag 19/2 ble hele sendingen brukt til norsk stoff: Reportasje fra den norske Vatikan-ambassadørs audiens hos Paven og intervju med ambassadøren. Den dagen Paven reiste til Mellom-Amerika, ble det brukt en norsk kommentator o.s.v.

Vatikanradioen er takknemlig for lytterrapporter. Rapporten bør inneholde dato, klokkeslett og detaljer fra

programmet (programinnslag, hvilket språk som ble benyttet, innslagenes rekkefølge i programmet o.l.). Radiotype og antenntype bør også oppgis. Kort sagt for amatører: *DX-ere skriver SINPO.*

Vatikanradioen er også takknemlig for kommentarer til programinnhold og for forslag til nye programmer. Postadresse: Vatikanradioen, Vatikanstaten (NB ikke Italia).

Ansvarlig for Vatikanradioens nordiske sendinger er den svenske prest, pater Lars Rooth SJ. Som norsk medarbeider fungerer Turid Venture. Ellers bistår norske, katolske prestestudenter. May

Fremtiden er nå

9

Sikkerhetspolitikk og atomforsvar står på dagsorden for de politiske partiers landsmøter i april - mai. I samme tidsrom - fra 15. april til 15. mai arrangeres en bred mønstring av kunst og kunnskap mot atomvåpen: «FREMtiden ER Nå». Den starter som et Oslo-arrangement, men det er lagt stor vekt på å nå videre utover i landet.

I regi av Unge Kunstneres Samfund vises en billedutstilling som også skal til Trondheim og Molde. - «Vinne en fred» er tittelen på en bok som vil bli gitt ut i samarbeid med Aschehougs forlag: en samling av norske forfatters tekster om angst og avmakt, men også trass og tro, livsglede og livsvilje i en menneskehet som trues av total utslettelse.

«Fremtiden er nå» står også bak en lp-plate med viser, jazz og rock, - ingen vill forvirring, men forskjellige uttrykk for noe av den trass og livsglød som er kjernen i fredsbevegelsen. (Blant de medvirkende er Birgitte Grimstad og Arild Nyquist)

«Fremtiden er nå»:

Fritzners gt. 17, Oslo 2

Tel: 565732 (tirsd. og fred. 10-15)

Ni år er gått siden biskop Gerhard Schwenzer kom til Norge. Som de fleste prester i Midt-Norge tilhører han et ordenssamfunn med det latinske navn «Congregatio Sacrorum Cordium Jesu et Mariae» (SS. CC.) - populært kalt Picpusordenen etter et gatenavn i Paris der kongregasjonen ble stiftet i året 1800. Biskop Schwenzer var dosent i teologi og novisemester før han kom hit.

Møte med biskop Schwenzer

Den første store oppgave var å ta over ledelsen av den katolske kirke i Midt-Norge. Bare 37 år gammel ble han bispeviet i St. Olav kirke i Trondheim. Senere fulgte også oppgaven som assisterende biskop i Oslo Katolske Bispedømme (O.K.B.).

Gradvis, men sikkert har hans innflytelse økt i og utenfor vår egen kirke. Ikke minst har solide teologiske studier vist seg å være et verdifullt bidrag til de hjemlige økumeniske samtaler.

Hvordan opplevet De møtet med Norge?

- For meg var det en voldsom omstilling. Diasporasituasjonen som jeg inntil da bare hadde teoretisk kjennskap til, fikk jeg nå inn på livet. Hittil hadde jeg levet tilbaketrukket i et klosterfelleskap, og det var vanskelig å omstille seg fra et kommunitetsliv til et liv i rampepelyset.

I tillegg kom jeg jo til et land hvor jeg ikke forstod språket. Selv om jeg hadde lest både Ibsen, Undset, Hamsun og også kjente Griegs musikk, så var kulturen stort sett ny for meg. - Men også noe positivt må nevnes: Felleskapet i menigheten. Jeg kjente ganske fort alle ved navn. I de store me-

nighetene på kontinentet forsvinner enkeltpersonene lett i en anonym masse.

Kirkekaffen var for meg en ny og enestående erfaring.

Hva er en biskops oppgave?

- Som biskop har jeg ansvaret for hele stiftet eller bispedømmet. Det innebærer pastorale oppgaver som sjelesorg, forkynnelse, sakramentsforvaltning, kontakt med prestene, med menighetene, med de forskjellige råd og kommisjoner - og en ikke liten del administrasjon og kontakter utad.

I tillegg kommer oppgavene i bispekonferansen, og gjennom den er man med i hele verdenskirken. I Den Nordiske Bispekonferanse har hvert medlem minst ett særskilt område å ivareta, noe som medfører internasjonale konferanser og møter.

Biskop-prelat i Midt-Norge, assisterende biskop i O.K.B. - kan det ikke være vanskelig å forene to så viktige oppgaver?

- Det sier seg selv at spørsmålet om medarbeidere og organisasjon er viktig når man har en slik dobbeltstilling. I praksis blir det pendling mellom Syd- og Midt-Norge. Van-

Biskopene i Den norske kirke om vigsel og dåp

I en enstemmig uttalelse fra vårens bispe-møte heter det at det ikke kommer på tale å

nekte et barn dåp eller kreve dåpen utsatt på grunn av moralske forhold hos foreldrene.

I en annen uttalelse går biskopene mot at det innføres en ordning med obligatorisk borgerlig vigsel. Uten inngående argumen-tasjon tar Bispemøtet konsekvensen av en høringsrunde som gir uttrykk for overvel-dende oppslutning om dagens vigselpraksis.

VÅRT LAND

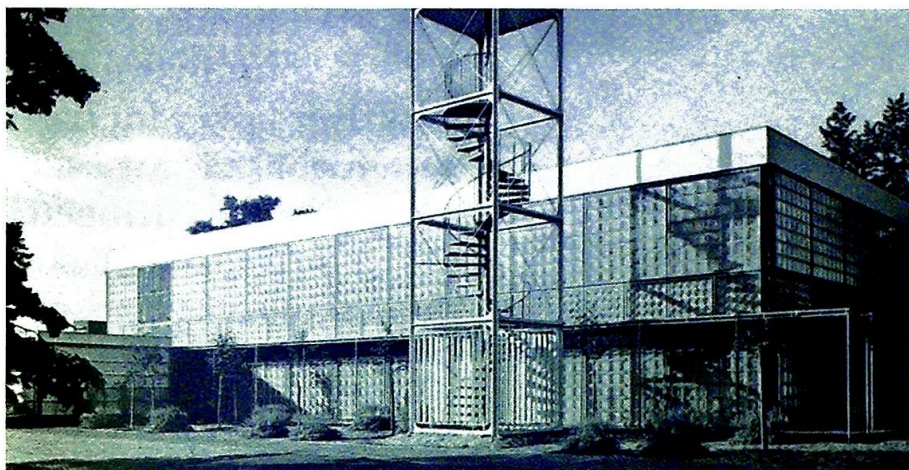
Likkledet

Roma: Avdøde Umberto II, som ble avsatt som konge av Italia da landet ble republikk i 1946 og siden levde i eksil, har testamentert det berømte likkledet fra Torino til Vatika-net.

Likkledet fra Torino antas å ha vært svøpt om Kristi legeme etter korsfestelsen, og konturene av en dødsmaske er klart avtegnet på stoffet.

VÅRT LAND

11

ligvis tilbringer jeg 14 dager pr. måned i hvert av stiftene.

I O.K.B. har jeg inntil nå vært opptatt av å bli bedre kjent med forholdene, såvel i menighetene som i bispedømmet generelt.

Er det tilfeldig at én og samme person er kirkeleder i to av landets tre kirkedistrikter?

- Hva betyr tilfeldig? La meg si det slik: Valget falt på meg, men det finnes - såvidt meg kjent - ingen planer om å slå Trondheim sammen med Oslo.

Katolikker i Oslo-området beskyl-des gjerne for å anse seg selv som sentrum i kirkens liv her til lands. Er De enig?

- Jeg kjenner ikke forholdene i Oslo godt nok til å kunne svare på dette spørs-

mål. Da den katolske kirke etter reformasjonen på nytt fikk fotfeste i Norge, ble hele landet administrert fra ett sentrum, først fra Alta, siden fra Oslo. I 1931 fant tredelingen sted. I årene som fulgte var hvert kirkedistrikt, men særlig Midt- og Nord-Norge, opptatt av å utbygge og befeste sin egen stilling. Samarbeidet gikk nok litt i glemmeboken.

Men i de senere år, hovedsakelig etter at vi opprettet Norsk Katolsk Bisperåd, kom samarbeidet godt i gang. Og vi i Midt- og Nord-Norge nyter godt av de tiltak som vi alene ikke kunne make. Selvsagt er vi stolte over selv å kunne yte et bidrag i dette samarbeid. Rivalisering tror jeg ikke det kan være tale om. Til det kjenner vi våre egne begrensninger godt nok.

Med en luthersk teolog, professor Ivar Asheim, deler De formannshvervet i den katolsk-lutherske samtalegruppen i Norge. Kan De fortelle litt om dette arbeidet?

- Gruppen møtes to ganger årlig, og vi begynte i 1979 med å klarlegge våre standpunkter. I tråd med vårt mandat har vi senere tatt opp resultatene av den internasjonale katolsk/lutherske dialog og drøftet dem på bakgrunn av situasjonen i Norge. Først nattverden, og nå embedet i Kirken.

- Jeg synes dette arbeidet går over alle forventninger. Vi er virkelig godt igang, og ingen av oss vil tilbake til tiden før gruppen ble stiftet.

Når resultatene av disse samtale-ne ut til menigmann?

- Det er generelt vanskelig å nå grasrota i økumenisk sammenheng. Vi gjør alt vi kan for å formidle resultatene, men om vi gjør det godt nok kan diskuteres.

Det er ikke alltid lett å forklare hvorfor vi - teologisk sett - er adskilte i troen. Vi har ikke lov til å late som om vi er enige før vi virkelig er det. La meg nevne spørsmålet om interkommunion. Mange forstår ikke hvorfor vi ikke kan gjeste

Protest mot utvising av prester fra Chile

Santiago, Chile (NØP/EPS) Overhodet for Den romersk-katolske kirke i Chile, kardinal Silva Henriques, har protestert kraftig mot at tre prester som ikke er chilenerne er blitt fratatt sine oppholdstillatelser. I et hyrdebrev til alle menigheter i landet beskriver han regjeringens handling som urettferdig og uakseptabel for kirken, og viser til at de tre

prestene har arbeidet i fattigstrøkene i Santiago i flere år. Av de tre er to fra Irland og en fra Australia. Regjeringen har ikke gitt noen begrunnelse for avgjørelsen.

12

hverandres nattverdsbord. For oss i gruppen er det godt å føle et slags press - for det fremskynder samtalen.

De kommer jo selv fra Vest-Tyskland. Hvilke hovedtendenser preger tysk kirkeliv i dag?

- Spektret er så vidt og mangfoldig at jeg knapt tør tale om hovedtendenser. Alle mulige retninger innen teologi og kirkeliv finnes. Og det er helt normalt at man innenfor kirkens ramme har stor variasjon.

Skulle jeg nevne noe typisk for teologien i Vest-Tyskland sammenlignet med andre land, må det bli en viss tendens til å være meget teoretisk, vitenskapelig. Alt er svært dyptpløyende selv om den pastorale side ikke mangler.

Er man kommet lenger i det økumeniske arbeidet der enn hos oss?

- På én måte, ja. Og utslagsgivende i denne sammenheng er det faktum at konfesjonene er fordelt på en annen måte enn i Norge: 50% katolikker - 50% protestanter. Det gjør at man lettere kommer på talefot. Og siden den annen part er like tallrik som en selv, blir man alt i utgangspunktet akseptert som en viktig samtalepartner.

Hva med den katolske kirke i Norge - i fremtiden?

- Det er meget viktig at vi utbygger kontakten med Den norske kirke og de andre kirkesamfunn. Vi lever ikke etter Kristi vilje så lenge vi utgjør ulike kirkesamfunn. Å være ett, er Kristi ønske, og vi må gjøre alt vi kan for å komme nærmere denne enhet.

Vi må også styrke enheten *innad* - ikke minst i våre menigheter som ofte er sammensatt av ulike folkeslag, kulturer og tradisjoner. Bare når vi danner en enhet i mangfoldighet - dvs. den éne katolske kirke med vår Herre, Jesus Kristus, som hode - kan vi være surdeig og salt og lys for verden. Dette er vårt kall, og der ligger vår fremtid.

Else-Britt Nilsen

Barnesinn

Det hender jeg blir spurt hvorfor jeg skriver bøker for barn og ikke for voksne. Som om utfordringen i å skrive barnebøker skulle være prisgitt småfolkets ytre mål og derved sterkt begrenset.

R.I.P.

Vår kjære

SØSTER MELANIE DEUKER

døde på Grefsen,

den 05.04.83 i en alder av 77 år,

etter 58 års klosterliv.

Vi anbefaler vår avdøde medsøster til

de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

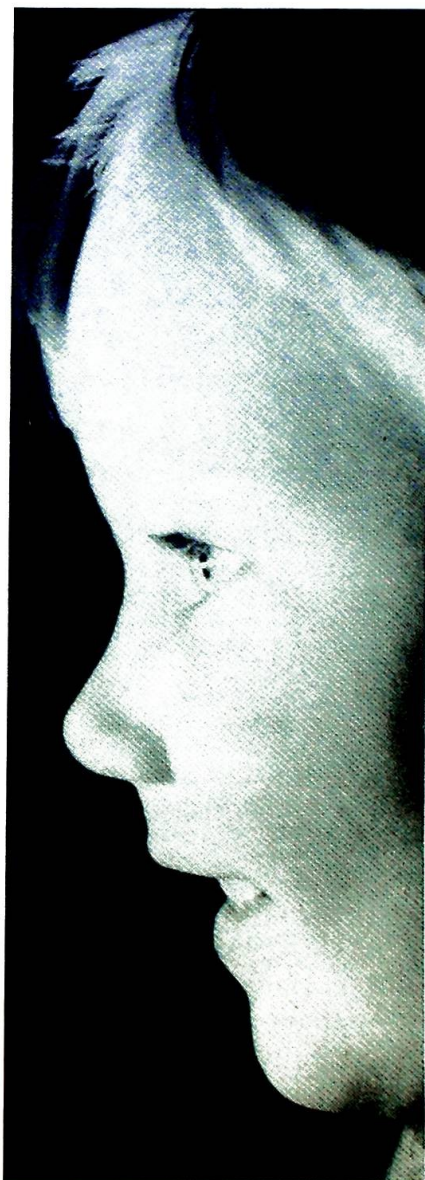

Det ville være galt å si at jeg er mer barnekjær enn de fleste. Eller mer tålmodig. Jeg har like liten sans for utidige unger som jeg har for utidige voksne. Men barnesinnet derimot — dette umiddelbare og impulsive som ofte kan overraske med uventet innsikt — har jeg stor sans for. Derfor er barneboken så viktig for meg. Og som forfatter inspireres jeg av det faktum at i likhet med voksenboken som bør ha barnesinnet i seg, bør barneboken romme et voksen-element. Heri ligger utfordringen.

Forleden dag da jeg igjen ble spurt hvorfor jeg skrev bøker for barn, svarte jeg ved å fortelle en liten episode fra en del år tilbake i tiden.

«Det var sent og stille i huset. De to yngste sov, bare seksåringen lekte inne på rommet sitt. For enhver småbarnsmor er skumringstimen, hvor aktivitet og høylytt livsutfoldelse avløses av tilfredshet og ro, dagens høydepunkt. Som så ofte før uttrykker jeg min glede ved pianoet og spiller et stykke fra Bachs' Anna Magdalena — Bist du bei mir.

Ikke lenge etter kommer seksåringen listende inn i stuen og kryper opp i sofaen. Jeg later som jeg ikke ser ham, finner nye noter og vil spille

Chopin. Men min lille tilhører innvender. — Spill omigjen mor.

Etterhvert føler jeg at jeg burde bevisstgjøre musikken for ham og gjør det ved å for-

telle om Anna Magdalena, til hvem musikkstykket var tillegnet. — Bach hadde elleve barn, forteller jeg.

— Hvorfor hadde han så mange barn? vil min tilhører vite.

— Han var så veldig glad i barn . . .

Da kommer det raskt fra sofaen. — Da er ikke du så veldig glad i barn, du da mor, siden du bare har tre?

Jeg skvetter til og Bachs' pulserende rytme blir en tanke forsert. Om spørsmålet var en refleksjon eller en bebreidelse? — Hvis jeg hadde hatt elleve barn, hadde vi ikke kunnet sitte her alene, bare du og jeg, trøster jeg oss begge.

Han slår seg til ro med svaret og ber meg spille den samme melodien omigjen.

Etter en lang stund kommer det atter fra sofaen. — Mor, det er så pent at jeg begynner å gråte. Og han tørker vekk tårene idet han undrende konstaterer. — Mor, du har sagt at når man er glad så gråter man. Og når man er lei seg, så gråter man, det vet jeg. Men du har aldri sagt at når noe er pent, så gråter man.

Og jeg som hadde følt så sterkt at jeg burde bevisstgjøre.»

Karin Lorentzen

Kjell Arild Pollestad

SALIGPRISNINGENE

Vi har en tilbøyelighet, ikke minst på våre breddegrader, til å gjøre alt som angår troen og religionen til noe høyst personlig og privat. «Når eg med Jesus åleine er» heter det i en yndet norsk religiøs sang, og de som synger er alle sammen personlig kristne.

I overensstemmelse med en slik subjektiv, ja vi kan vel nesten si egosentrisk holdning til det religiøse, tolkes kristentroen her hos oss først og fremst som en rent personlig frelseslære hvor hovedsaken er min egen skjebne hinsides graven.

Dette er selvsagt et spørsmål som vi ikke skal bagatellisere, for det er sant at gudsforholdet angår oss som enkeltmennesker, som personer, og vi stilles stadig overfor valg hvor vi enkeltvis har ansvar og må ta avgjørelser. Læren om de to veier er gammel som kristendommen selv.

Det sørgelige er imidlertid at dette rent personlige så ofte gjøres til det hele. For selv om det er sant at kristentroen viser meg veien til frelse, så er ikke dette det hele, men bare en del av sannheten. Å redusere kristendommen til en personlig frelseslære er å henfalle til kjetteri, for kjetteriets vesen er nettopp å gjøre en del sannhet til helheten eller som en annen uttrykte det: å tro for meget på for lite.

Kristendommen handler

om Guds forhold til sitt skaperverk, og dermed også til meg. Troen lærer oss at Gud vil frelse verden, og dermed også den enkelte. Derfor er kristendommen fiende av enhver form for egoisme, også når vi lar den gjelde frelsen og det evige liv. «Eg med Jesus» er aldri åleine, for dersom vi glemmer våre medmennesker, så trekker også Jesus seg fort tilbake. Han som er blitt menneske møter oss nemlig som medmenneske, som venn og som bror.

Kristendommen gir oss ikke bare et personlig håp, men et helt nytt perspektiv på hva dette liv egentlig går ut på, en ny visjon av tilværelsen. Og om vi ikke hadde bevart noe mer av evangeliet enn saligprisningene, så ville det likevel ha vært nok til å holde denne

Liv i kjempebyer

Er du i ferd med å se deg om etter en by som du kan holde ut å bo i, og som samtidig kan tilby rimelig gode arbeidsmuligheter? Da skal du velge et sted med ikke over 600.000 innbyggere.

visjonen levende på jorden. Saligprisningene fører oss nemlig like inn i det guddommelige perspektiv, i Guds rikes seder og skikker. Så får vi selv sammenligne, og se om ikke saligprisningene, etter to årtuseners kristen forkynnelse, fremdeles fremtrer som et omvendt perspektiv for de fleste av oss, et slags evangelisk bakvendtland. For er det ikke slik at vi er tilbøyelige til å se ned på dem som her prises salige, og ser vi ikke ofte opp til dem som det her ropes ve over?

Dersom det virkelig er slik, så betyr det at flertallet av oss som kaller oss kristne ikke makter å se helt inn i det egentlige i kristendommen, ikke er i stand til hverken å gripe eller leve den visjonen som saligprisningene legger frem for oss. Jeg sier flertallet, for til alle tider har det i Kirkens legeme vært hellige kvinner og menn som har gitt saligprisningene kjøtt og blod i egne liv og skjebner.

Der er bare én vei inn i dette omvendte perspektiv, nemlig den vei som alle de hellige har gått, og som heter omvendelse. Og her er vi tilbake ved det personlige, men ikke i form av selvsikker frelsesvisshet, men som en dyp lengsel

Hvis du er villig til å leve med en rekke ubehageligheter i din daglige tilværelse, vil du selvsagt ha lettere for å finne en virkelig god jobb som passer nettopp deg i en by på mellom en og to millioner mennesker. Men prøv å unngå kjempebyer på over to millioner innbyggere...

Disse og andre råd kan en lese seg til i en ny undersøkelse utarbeidet for ILO av professor Paul Bairoch ved Genève-universitetet i Sveits. På grunnlag av en analyse av foreliggende statistiske data kommer forfatteren til det resultat at levekår, sysselsetting, inntekter, ja endog produktivitet varierer med byenes størrelse.

ILO-NYTT

etter å gjøre Guds rikes seder og skikker til våre egne. Troen deler vi med alle, men det er denne streben og denne kamp som er det personlige i kristendommen, for den kan virkeliggjøres på like mange måter som der er mennesker. Vêropene angir hva vi skal flykte fra, og saligprisningene viser hvor vi skal. Derfor gjelder det at vi blir kristne underveis. ●

Barmhjertighet

Uansett hva du tenker og sier, er du altfor merket av de gjengse begrep av tillatt og forbudt, av velsett og uglesett til umiddelbart å forstå hva Skriften sier om synden. Kom ustanselig tilbake til lignelsene om barmhjertighet. Opplev den hjemkomne sønns glede, og du forstår at du var fortapt. Til enhver tid — syng Guds barmhjertighet og litt etter litt vil du oppdage det som i ditt liv ikke stemmer med den.

Det er bare når man har mottatt barmhjertighet, at man er i stand til å se synden og til å rive seg løs fra den. Alle andre veier er blindveier.

JRB

Press mot Litauens kirke

Vilnius (KN). De kristne i Litauen er fremdeles utsatt for sterkt press fra de kommunistiske myndigheters side. Det forteller 54. nummer av undergrunnsavisen «Kronikk for den katolske kirke i Litauen», som er blitt smuglet ut til vesten.

Det siste halvåret har to hendelser fått

mange til å håpe på lettere kår for de troende i landet. Paven kunne uhindret utnevne to nye biskoper, og numerus clausus ved presteseminaret i Kaunas ble hevet noe. Men hendelsene i bispedømmet Telsiai i det nordlige Litauen tyder på fortsatt forfølgelse. Et protestbrev som befolkningen der overrakte de statlige myndigheter, vitner om en meget innbitt kirkekamp. Nesten alle kirkene i provinsen Telsiai har vært stengt si-

Hilde E. Rud

Mot strømmen

Et nybrottsarbeid er Hilde E. Ruds karakteristikk av Kristin Molland Nordervals bok «Mot strømmen», en bok om kvinnelige teologer i Norge. Boken er en historisk og sosiologisk undersøkelse «som nok vil interessere kristenfolk så vel som nyfeminister.» Et vanskelig stoff er gjort lett tilgjengelig - og fengslende!

Det er med spenning og nysgjerrighet vi åpner denne boken av Kristin Molland Norderval. For første gang foreligger en samlet historisk og sosiologisk undersøkelse om kvinnelige teologer her i landet: et pionerarbeid, som nok vil interessere kristenfolk så vel som nyfeminister.

Boken er en bearbeidelse av en hovedoppgave i kristendoms kunnskap. Siktemålet er å undersøke hvordan kvinner har oppnådd ordinasjonsrett og stillinger i Den norske kirke på like linje med menn, - hvordan kvinnelige teologer bruker sin utdanning - og om kjønnsrollemønsteret har hatt innvirkning på deres yrkesvalg.

Dermed faller den naturlig i to deler. Første del tar for seg den historiske prosessen frem til våre dager, - annen del utgjør den sosiologiske undersøkelsen. Mest spennende er nok første del: en beretning om den seige kampen kvinnene måtte føre for først å oppnå fulle rettigheter ved de teologiske fakulteter, og dernest ordinasjonsstriden som ikke ligger så langt tilbake i tiden.

Tidlig adgang til utdannelsen

Forbausende tidlig - allerede i slutten av forrige århundre - fikk kvinner adgang til Universitetets teologiske fakultet. I de første årene av Menighetsfakultetets historie hadde kvinner ingen adgang her. Motstanden mot kvinnelige teologer og prester har alltid vært størst ved dette fakultet, - som rimelig kan være, etter som fakultetet - like fra opprettelsen i 1908 - har representert den konservative teologien i Norge. Likevel ble portene åpnet i 1918 etter at stifteren, professor Sigurd Odland, hadde trukket seg. Først i 1976 ble imidlertid praktikum åpnet for kvinner ved dette fakultetet.

Kvinner som teologiske studenter og teologer kunne nok til en viss grad godtas av kirken og kristenfolket. Men det var først da de ville bruke utdannelsen til en stilling i kirken at striden blusset opp. Det er denne striden Kristin Molland Norderval bruker mesteparten av den historiske delen til å belyse. Det foreligger ingen tidligere samlet fremstilling av denne striden. Derfor er hennes oppgave blitt et nybrottsarbeid, bygget på kilder som aviser, blader, protokoller

den 1. november 1981. I provinsen Mazeikiai ble det satt opp sterke høytalere som spilte høy musikk mens folk kom for å se til sine kjæres graver og for å be.

Den 2. april 1982 ble valfartsstedet Alskalnīs ved Gaduvas nasert. Dette stedet har en stor kulturell og religiøs betydning i Litauen. mange graver ble ødelagt, og et lite kapell ble fjernet. Alteret i hovedkirken ble smadret, statuer knust, kors og bilder knekt

og skåret og strødd utover. De troende på stedet ba om en oppklaring av forbrytelsen, men fikk som svar fra kulturdepartementet at gjerningsmennene ikke er funnet, og at ettersom alle kunstkattene i det fjernede kapellet var borte, var det ingen grunn til å bygge det opp igjen.

Imens foretok folk på stedet sin egen undersøkelse. Av deres rapport går det frem at raseringen ble besluttet på et møte for

kommunistpartiets provinskomite. Rapporten regner opp navnene på de som ga orden og de som utførte den. Materialet fra det forsvunne kapellet fant man på et militært øvelsesområde.

Denne rapporten brakte ikke saken noe nærmere avklaring. De 43 personer som undertegnet rapporten er nå arrestert for blant annet bakvaskelse av Sovjet-hæren. Andre har mistet arbeidet.

— en bok om kvinnelige teologer

17

og Stortingstidende. Metodisk og kildemessig er det et solid arbeid, og hun har også maktet å gjøre et vanskelig stoff fengslende og lett tilgjengelig.

Kvinnelige teologer i Den norske kirke

Det er fascinerende å følge de kvinnelige teologers skjebne i Den norske kirke. De aller første var ikke så interessert i å bruke sin utdanning i prestetjenesten. For dem som for de fleste andre var det umulig å forestille seg en kvinne i kappe og krave på en prekestol. Heller ikke var de bevisste kvinnesakskvinner som ville slåss på barrikadene for å oppnå samme rettigheter som sine mannlige kolleger.

Fra 1912 var de fleste embeter åpne for kvinner, men med viktige unntak, blant annet geistlige embeter. I 1930-årene begynte striden om kvinnelige prester for alvor, og det var staten som gikk i bresjen for å få kvinner inn i kirken. Forfatteren redegjør grundig for denne striden, og om hvordan «Lex Mowinckel» ble til i 1938. I følge denne loven fikk kvinner samme rettigheter til statens embeter som menn, fremdeles med unntak av prestestillinger. Her

Kristin Molland Norderval (bildet) har utført en dyptpløyende undersøkelse av kvinnelige teologer i Norge.

kunne kvinner bare ansettes i de menigheter hvor medlemmene av prinsipielle grunner ikke uttalte seg imot. Likevel var det en revolusjonerende lov for kirken. Hvor var kirkens røst i denne konflikten? Biskopene var stort sett imot, Menighetsfakultetet stilte seg kritisk, og det kristne fotfolket hadde sterke motforestillinger. På grunn av krigen gjorde ingen kvinne bruk av denne nye loven.

Kirkens svar til kvinnene

Som en kompromissets mann kom biskop Berggrav med forslag om en spesiell stilling for kvinner i kirken. Flere

komitéer har arbeidet med dette spørsmålet. Gjennom Kristin Molland Nordervals bok kan vi følge det arbeid som har vært kirkens svar til de kvinnelige teologer. Forfatteren hevder at den nåværende kateketstillingen kan sees som et resultat av alle de forskjellige utredninger.

Historien om Ingrid Bjerkås ligger så nær opp til vår egen tid at de fleste vil kjenne den. Ikke desto mindre er det interessant å lese om bakgrunnen for denne historien som forfatteren har klart å skissere på en svært innsiktsfull måte. I 1956 hadde Stortinget tatt bort reservasjonsretten for menigheter i ansettelsesspørsmål, og veien lå dermed åpen for kvinner som prester i alle menigheter så sant det fantes en biskop som ville ordinere en kvinne. Det var et annet og vanskelig spørsmål.

Striden om kvinnelige prester har gang på gang vist at det var de statlige myndigheter som tvang igjennom reformer på bekostning av kirkens ønskemål. Enig eller ikke enig i spørsmålet om kvinnelige prester, kan vel alle samtykke i at fremgangsmåten viser svakheten ved statskirkeordningen, sett fra kirkens side, nemlig at kirken ikke er herre i

Strid om abortlov i Irland

Dublin (NØP/EPS) Et forslag om en tilføyelse til den irske grunnloven som skal forby abort, er utsatt inntil videre. Etter planen skulle forslaget vært behandlet i slutten av

mars, men nå har den irske statsadvokat fått det hele utsatt fordi han mener at teksten til grunnlovsendringen var tvetydig. Han har likevel sagt at regjeringen er forpliktet til å fremme forslaget når teksten er blitt forbedret. Lederne for den overlegent største kirke i Irland, den romersk katolske, har støttet forslaget.

Madrid

Over 150 000 mennesker demonstrerte nylig i Madrid mot en regjeringsforslag om en liberalisering av den meget strenge spanske abortlov.

De spanske biskoper hadde tidligere erklært lovforslaget som uakseptabelt i samsvar med pave Johannes Paul II uttalelse under sitt Spania-besøk i fjor. C.H.

18

eget hus. I spørsmål av teologisk og moralsk karakter er det uheldig at statlige organer har den avgjørende myndighet, og at kirkens representanter bare må bøye seg for slike vedtak. Børre Knudsen-saken er et aktuelt eksempel i så måte. Det hadde vært ønskelig at Kristin Molland Norderval hadde vært mer opptatt av denne problematikken.

I løpet av det siste tiåret er det utdannet en rekke kvinnelige teologer - 43,6% av alle uteksaminerte -, og en god del av disse har latt seg ordinere.

Dagens situasjon

Den sosiologiske undersøkelsen tar opp dagens situasjon for de kvinnelige teologer. Undersøkelsen er gjort i 1977, og ved hjelp av spørreskjemaer og intervjuer er 100 kvinnelige teologer kontaktet. I dette materialet finner vi både eldre og yngre kandidater. (Fra 1899 - 1977 hadde 108 kvinner tatt teologisk embetsksamen).

Spørsmålene berører familiebakgrunn, studiet, fakulteter, sivilstand, prestedtjeneste og arbeidssituasjonen for kvinnelig prest og husmor. Det er interessante tall forfatteren legger frem. Overras-

kende kan vi neppe kalle dem, fordi de bare befester det inntrykket man har av for eksempel sammenheng mellom miljø og studiested. Døtre av akademikere - og uten forankring i kristelige organisasjoner - velger det teologiske fakultet ved Universitetet, mens studenter med bakgrunn i Studentlaget går til Menighetsfakultetet. Få er direkte engasjert i kvinnesaken, og det overveldende flertall blander ikke spørsmålet om kvinnelige prester sammen med kvinnesak.

Særlig interessant er kapitlene om de ordinertes yrkesaktivitet og deres arbeidssituasjon. I det store og hele er de blitt godt mottatt i menighetene. Størst motbør har de fått i strøk der legmannsorganisasjonene dominerer, særlig i Nord-Norge med sterke innslag av læstadianisme.

De kvinnelige presters forhold til biskopene er også et interessant kapittel. Flere biskoper er fremdeles motstandere av kvinnelige prester. Selv om disse ikke vil ordinere kvinner, kan de likevel godta deres tjenester som prester.

Av de ikke-ordinerte arbeider de fleste i undervisningsstillinger utenom kirken. Bare to er kateketer. Dette viser at

kirken ikke har klart å nyttiggjøre seg den ressurs som de kvinnelige teologene representerer. Kvinnelige teologer er i høy grad påvirket av kjønnsrollemønsteret, de innehar kun lavere prestestillinger, eller de arbeider i institusjoner.

En kraftkilde for kirken

Mot slutten av boken uttaler Kristin Molland Norderval at hun tror «de kvinnelige teologene og prestene er en uvurderlig kraftkilde for kirken.» Hun gir ros til de statlige myndigheter som har åpnet veien for kvinner som prester i Den norske kirke. Staten har - etter hennes mening - gjort mer for «likestilling i kirken enn kirken selv har gjort.» Den har ført en klok politikk ved ikke å presse kvinnelige prester på menigheter som ikke ønsker dem. Det er nok ikke alle som er enige i hennes synspunkter når det gjelder kvinnelige prester og forholdet stat - kirke, og boken vil sikkert vekke debatt i kirkelige kretser.

«Mot strømmen» er et viktig bidrag til den stadig voksende kvinnelitteraturen her i landet. Til å være et vitenskapelig arbeid av høy kvalitet er

Pinlige kompromisser

Jesu kjærlighet førte til konkret handling. Den ytterste konsekvens av den var Jesus selv eksempel på. Andre eksempler er tydelige i dagens verden, mennesker gir sitt liv i kamp for noe de tror på. Ingen trenger lære mer om denne kjærligheten enn vi kristne. Våre kompromisser er synlige og pinlige. Svært pinlig synlige.

SALT

Litteratur

19

den lettest. Man merker tydelig hvilket syn forfatteren har i spørsmålet om kvinnelige prester, men det er balanse i fremstillingen: argumentene til de to hovedretningene er fylldig presentert.

Kan boken ha noe å si oss katolikker? Ganske sikkert, selv om kvinnelige prester i den katolske kirke ikke er noe aktuelt problem. Mange katolske kvinner er opptatt av likestillingsproblematikken innenfor kirken. Kanskje har vi her noe å lære av denne boken.

Før du legger den fra deg, ta en titt på tittelen og reflekter litt over den. Den har en dobbeltbunn, og forfatteren gir oss nøkkelen ved å vise til biskop J.C. Heuchs kampskrift mot modernismen og eventyret om kjerringa mot strømmen. Det er opp til hver enkelt leser å velge den tolkningen som passer best.

Kristin Molland Norderval

Mot strømmen - Kvinnelige teologer i Norge før og nå
Land og Kirke/Gyldendal 1982

Arne Bugge Amundsen

Dåp og tradisjon — Dåpstro og dåpspraksis i noen Østfold-distrikter på 1700- og 1800-tallet
Universitetsforlaget 1983.

Hvem møter ikke nå til dags aktuelle spørsmål i forbindelse med dåpen: Kan det være berettiget med dåpsnektelse eller dåpsutsettelse på grunn av manglende kristne forutsetninger hos foreldre eller faddere? - Hvor lenge kan en vente med å la døpe småbarn? - Kan presten forrette begravelseritualer for et udøpt barn? - Hva med ønsker om privatisering av dåpshandlingen vis-à-vis forskriften om å døpe i soknekirken og tendensen til å integrere dåpshandlingen i menighetens høymessegudstjeneste?

Om alt dette kan en med den vise mann i Det gamle testamente si: «Det fins ikke noe nytt under solen.» (Forkynneren 1,9)

Arne Bugge Amundsen har pløyet igjennom gamle lover og ritualer, dåpsregistre og folkløse, og funnet at de samme spørsmålene ble diskutert før i tiden, om enn under andre tradisjonsmessige forutsetninger og med en annen sosio-

Bøker eller TV?

Nordmenn bruker i gjennomsnitt 750 timer i året til å se på fjernsyn. Til sammenligning bruker vi gjennomsnittlig 15 timer i året til å lese bøker.

FOLKEVETT

kulturell bakgrunn.

Arbeidet kan ses som tvillingbror til Birger Gulbrandens «Nattverd i norsk kirkeliv» av 1948. Men da med en historisk og geografisk snevrere innfallsvinkel. For Arne Bugge Amundsen har valgt å innskrenke sin nitide forskning til kildene i tre Østfolddistrikter, Fredrikstad by, Onsøy og Rødenes, og det i det 18. og 19. århundre, inntil industrialiseringen omkring 1860 begynner å gripe inn i samfunnsforholdene.

Gerard Vranken

H.P. L'Orange

I dette tegn skal du seire
Dreyer 1982

Et av de mest spennende trekk ved nyere tids kunsthistorisk forskning er den stadig voksende evne til å la verkene tale for seg selv. Ikonografen (billedbeskrivende) kommer kunsthistorikeren og arkeologen til hjelp, og straks stiger en hel symbolverden frem i lyset: tegn som i mange århundrer var stumme, taler med ett sitt eget språk. Dermed er en hel kulturdimensjon fra antikken og fremover mot nyere tid igjen blitt aktualisert for oss. De overleverte kunstverk blir i en

Solsjenitsyn tildelt Templetonprisen '83

Nobelpris-vinneren Alexander Solsjenitsyn er kåret til årets vinner av Templetonprisen for fremme av religiøs forståelse.

Solsjenitsyn ble utvist fra Sovjetunionen i 1969 og har siden stått frem som en av de største nålevende russiske eksil-forfattere.

Ifølge Templeton-stiftelsen er han «en pioner for religiøs renessanse i ateistiske land, og et levende symbol på den fortsatte vitalitet i den ortodokse åndelige tradisjon. Hans styrke ligger i arven fra de store litterære forfedre.»

Prisen har en verdi av over 1,2 millioner norske kroner og vil bli overrakt Solsjenitsyn ved en seremoni i Guldhall i London 10. mai, melder Church Times.

helt annen grad meningsbærende. Symboler som utsmykker antikke relieffer, tidlig-kristne mosaikker, innvier oss i en helt annen mental verden og gir gjenklang langt utover den rent estetiske opplevelse.

I nordisk sammenheng er det vel ingen som i større grad har virket som en fortidens levendegjører enn professor L'Orange. I hans tolkninger virker litterære kilder, inskripsjoner, tyding av tegn og attributter, samt en smittende innlevelse i selve kunstverket, sammen til et enestående, flerdimensjonalt helhetssyn. Vi får gjenskapt antikkens monumenter slik de antagelig ble

opplevd opprinnelig.

Disse egenskaper kommer godt frem i en kort studie av fragmentene fra keiser Konstantins kolossalstatue, som i dag er muret inn i Kapitols innergårds plass i Roma. Tegnet som det her er tale om, er naturligvis det skinnende kors som keiseren i sin nattvisjon før seieren over Maxentius i år 312, så på himmelen. Utgangspunktet for undersøkelsen er den merkelige omstendighet at det finnes to høyrehender fra statuen bevart. Forklaringen kan bare være at den ene versjon er blitt skiftet ut med den annen på et eller annet tidspunkt fordi emblemet som hånden holdt om, skulle endres. Med støtte i den samtidige historiker Eusebius' tekst - og ut fra en nøyaktig undersøkelse av hendenes stenoverflate - går det frem at dersom den første hånd støttet et scepter, så grep den andre hånden om et spyd: Intet annet enn selve korssymbolet i form av en ti meter lang lansé med tverrbjelke. I følge professor L'Orange tilsvarer denne endringen keiserens overgang til kristendommen og hans overtakelse av korset, det seirende tegn, som rikssymbol.

Ved hjelp av videre argu-

Kultur med falske idealer

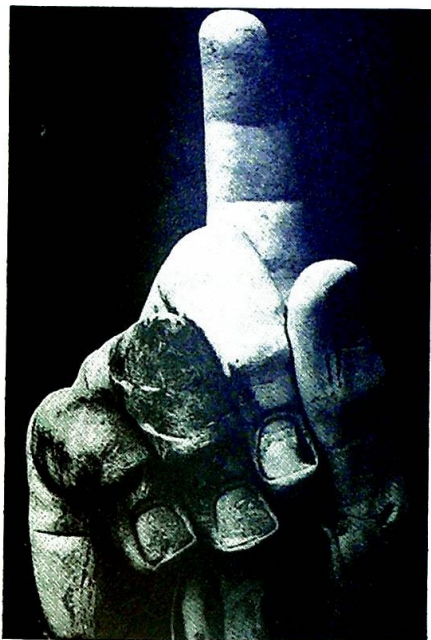
Marx' klasseanalyse er ikke lenger et egnet redskap til å fange opp de vesentligste skillene mellom folk i Norge. Nå er de viktigste skillene kulturelle, sier Bente Lohne til «Salt». Vi har fått en ny gruppe analfabeter i skolen. En sterkt kommersialisert kultur med falske idealer står imot en mer kreativ og «sann» kultur.

St. Sunniva skole får mer plass
St. Sunniva skole i Oslo skal få feste Thor Olsens gate 2 for 100 kroner pr. år, har Oslo formannskap vedtatt. Forslaget ble vedtatt mot Fremskrittspartiets ene stemme. Partiet gikk inn for salg av eiendommen. Boligrådmann Edvard Hiorth foreslo salg av eiendommen til skolen og en salgspris på 630 000 kroner, hvilket altså ble nedstemt.

AFTENPOSTEN

Litteratur

21

Lovsang - Katolsk Salmebog
Ansgarstiftelsens Forlag
København 1982

Om vi tror vi er de eneste i Norden som har tatt et liturgisk løfte i det siste, så kommer danskene med beviset på det motsatte.

«Lovsang» - Katolsk Salmebog til brug i Bispedømmet København - kom ut i fjor. Den er resultatet av et møysommelig arbeid gjennom lang tid av mange samarbeidende hoder. Om vi ikke forstår det av selvsyn, blir vi gjort oppmerksomme på det i biskop Martensens utmerkede og takknemlige forord.

En liturgisk bok er en gave, en rikdom å legge i hendene på hvert menighetslem, og det er menighetens behov man først og fremst har villet dekke ved denne boken. Det betyr at f.eks. spesielle ungdomssalmer, barnesalmer eller eksperimentell liturgi ikke har funnet plass her.

Ved en rask gjennomgåelse av registeret finner vi: Messens gang, latinske og danske messer, nær 400 danske salmer, (mange av dem hører med til vår egen salmeskatt.), veksel-sanger med antifoner, Halle-

luja, beregnet til Mellomvers og Halleluja i messen. Så kommer de vanligste av våre bønner (omtrent de samme som vi har i Aelred Squires lille samling som nå dessverre er ut-solgt). Vi finner Rosenkranssens mysterier og Korsveiens stasjoner, så ofte efterspurt av alle dem som aldri har sett vår gamle bønnebok. Endelig finner vi alle våre kjære latinske hymner til det liturgiske år og de forskjellige liturgiske handlinger - alle med noter. Videre en liste over salmeforfatterne med data som plasserer salmene i tid. Til slutt kommer en grundig gjennomarbeidet liste over melodihenviisninger som gjør det mulig å finne melodier til hver salme.

Samtidig som vi gratulerer danskene med deres nye salmebok, anbefaler vi alle som er interesserte i menighetsliturgi å ta en titt på boken. Den bør kunne danne grunnlag for et lignende arbeid her til lands.

L.D.R.

menter belyser professor L'Orange dette skiftet. Blant annet analyserer han de to statuer av Konstantin og hans sønner som er bevart på Kapitols balustrade og viser hvordan et korstegn, innrisset i rustningen, representerer en diskret overgang til det prangende korstegn i kolossalstatuen. - Tilsammen kaster de knappe 24 sider et enestående interessant lys over et nøkkelpunkt i den europeiske sivilisasjon.

E.D.

Norges ambassadør ved Pavestolen

Vatikan-ambassadør til Norge Bergen (NØP) Etter at Norge, sammen med Danmark og Sverige åpnet diplomatiske forbindelser med Vatikanet sent ifjor, har Vatikanets utsending til de nordiske landene vært på besøk i Norge. Pro nuntius, erkebi-

skop Luigi Bellotti, sier til Norsk Økumenisk Pressebyrå at det nå er 105 land i verden som har diplomatisk forbindelse med Den hellige stol. Til sammenlikning er det 150 land som har medlemskap i FN.

I Oslo hadde Bellotti samtaler med blant andre statsminister Kåre Willoch, statsrådene Austad og Langslet og stortingspresident Randal. I Bergen møtte Bellotti biskop Thor With og ordfører Eilert Eilertsen.

2. august i fjor opprettet Pavestolen diplomatiske forbindelser med Danmark, Norge og Sverige. Norges ambassadør er Torbjørn Christiansen, samtidig landets ambassadør til Sveits. I februar overleverte ambassadør Christiansen sine akkreditiver til Johannes Paul II. «Et beveget historisk øyeblikk» kalte Paven den kjensgjerning at Norge nå for første

gang er representert ved Pavestolen. Paven sa at flere elementer vil bidra til å styrke båndene mellom Pavestolen og Norge, — sammen deler vi tradisjoner og menneskelige idealer som bygger på den kristne tro.

Paven viste til vår historie, og nevnte spesielt landets første kristne konger. Han understreket videre at den ka-

Den nordiske bispekonferanse

Synd og skyld, bot og forsoning i Kirkens og de troendes liv stod i sentrum for Den nordiske bispekonferanse under vårmøtet på Djursholm i dagene 20.—24. mars i år. Dette som et bidrag til Den romerske bispesynode omkring denne tematikk, berammet til høsten. Bakgrunnen for det nordiske bidrag er — foruten den langt fremadskredne sekularisering — også våre spesielle økumeniske kontakter, særlig med de evangelisk-lutherske folkekirker. I Roma vil biskop Paul Verschuren, Helsingfors, gjøre rede for de nordiske synspunkter.

Biskopene var videre beskjeftiget med å skaffe seg inn-

sikt i den nye kirkelige lovbok som fra første søndag i advent i år skal avløse den gjeldende «Codex Iuris Canonici» fra 1917. Det ble bestemt at neste konferansemøte skal konsentreres om dette.

Biskop Gran, Oslo, refererte fra et plenarmøte i Roma, mars måned, ved Det pavelige sekretariat for ikke-troende. Temaet for dette møte var «Etikk og ateisme». I tilknytning til dette redegjorde biskop Gran inngående for det nordiske seminar i januar — også på Djursholm — som hadde vært en forberedelse til angjeldende plenarmøte, — og som var det første i sitt slag. Disse referater viste klart hvor viktig

det er for Kirken stadig dypere å trenge inn i problematikken omkring den moderne ateisme og agnostisisme.

Biskop Brandenburg, Stockholm, — formann for bispekonferansens kommisjon for innvandrersjelsorg, — gjorde rede for kommisjonens siste møte: Her deltok representanter for presterådene i bispedømmene København, Oslo og Stockholm, — det var utviklingen av innvandrersjelsorgen i disse bispedømmer som hadde stått på dagsordenen. På grunn av den voksende arbeidsløshet har innvandringen nærmest stoppet opp, mens gjenforeningen av

Festdag i Sverige

Fredag 25. mars ble en stor og betydningsfull dag for Sveriges ca. 120 000 katolikker. Ved en storslått gudstjeneste ble den nye katolske kirke — «romalderens kirke» — i Stockholm innviet. Biskop Hubertus Brandenburg ledet seremonien.

Kardinal Joseph Höffner, Köln, var Paven personlige utsending for anledningen.

Blant gjestene merket man seg videre den apostoliske pronuntius for Skandinavia, erkebiskop Luigi Belotti, femten andre biskoper og nesten hundre prester. De svenske kirke ble representert av erkebiskop Olof Sundby, frikirken av Misjonsforbundets leder Gösta Hedberg og den gresk-ortodokse kirke av metropolitten Pavlos. Fra det svenske kongehus deltok prins Bertil og prinsesse Lillian. SVENSKA DAGBLADET

Liv og fred

Primas for den svenske lutherske kirke, erkebiskop Olof Sundby, har innbudt til en internasjonal konferanse 20.—24. april i Uppsala med temaet «Liv og fred».

KAT.ORIENT.

tolske kirke anser nordmennene — som oftest er luthere — for «brødre som i fellesskap med oss, søker enheten».

Et fellesanliggende for Norge og Pavestolen er arbeidet for rettferdighet, sikkerhet og fred. Dette må skje gjennom en ærlig dialog hvor alles legitime rettigheter blir respektert. Paven nevnte spesielt

de spredte katolske menigheter i Nord- og Midt-Norge, og sa at han omfattet dem med en særlig interesse.

Ambassadør Christiansen overbragte paven hilsener fra kong Olav og minnet om Kongens besøk i Vatikanet i 1967. Han sa også at landets regjering ser frem til et nærmere samarbeid med Pavestolen.

«Sammen må vi arbeide for fred og rettferdighet i verden.»

KIPA/L'OSSERVATORE ROMANO

I neste nummer bringer vi et intervjue med erkebiskop Belotti, pro-nuntius i Norden.

familier fortsatt forblir mulig. Dessuten tar landene seg videre av politiske flyktninger. Det ble understreket at sjelesorgen for innvandrere på sikt må tjene en bestrebelse på integrasjon i menighetene.

Blant de tallrike punkter på dagsordenen kan fremheves sjelesorgen blant de unge, idet et «Nordisk Katolsk Ungdomsråd» nylig er blitt dannet. Da De Forenede Nasjoner planlegger 1985 som et «Ungdommens År», er bispekonferansen av Statssekretariatet i Roma blitt bedt om å interessere seg for en nordisk (katolsk) deltagelse.

Videre ble bispekonferansens kontakt med våre nor-

diske prestestuderende tatt opp — og vedtak fattet. Også nordisk samarbeid i forbindelse med Det Hellige År (1983—84) ble drøftet: Valfarter til Roma og Lourdes skal gjøre det mulig å forsterke kontakten med verdenskirken.

Biskop Hans Martensen, København, redegjorde for flere økumeniske anliggender: Det Nordiska Ekumeniska Institutets plenarmøte på Island og dialogen mellom Den katolske og Den ortodokse kirke. Spesielt beskjefte biskopene seg imidlertid med den viktige «Final Report» som er resultatet av mangeårige drøftinger mellom Den katolske og Den ang-

likanske kirke. Særlig ble det fremholdt at disse teologiske samtaler på høyeste kirkelige plan burde bli av betydning for den katolsk-lutherske dialog i Norden.

Den 25. mars deltok de nordiske biskoper i konsekrasjonen av Stockholms nytutvidede domkirke. Tilstedeværelsen av et betydelig antall biskoper fra Tyskland (også fra DDR og Jugoslavia) ga anledning til et fellesmøte samme dag. Økumenikk, ateisme og integrasjon av innvandrere ble drøftet. Kardinal Josef Höffner, Köln, — pavelig legat ad hoc under kirkevigselen, — redegjorde til slutt for dagens kirkelige freds- og nedrustningsdrøftinger. ●

Liturgisk kalender

APRIL

21. Ferial el. Anselm, biskop og kirkelærer. Ap.Gj. 8, 26-40.
Joh. 6, 44-52.
22. Ferial. Ap.Gj. 9, 1-20.
Joh. 6, 53-60.
23. Ferial el. Georg, martyr.
Ap.Gj. 9, 31-42.
Joh. 6, 61-70.
24. 4. søndag i Påsken.
Ap.Gj. 13, 14.43-52.
Joh.Åp. 7, 9.14b-17.
Joh. 10, 27-30.
25. Markus, evangelist
1.Pet. 5, 5b-14.
Mk. 16, 15-20.
26. Ferial. Ap.Gj. 11, 19-26.
Joh. 10, 22-30.
27. Ferial. Ap.Gj. 12, 24-13, 5a.
Joh. 12, 44-50.
28. Ferial el. Peter Chanel, prest og martyr.
Ap.Gj. 13, 13-25. Joh. 13, 16-20.
29. Katarina av Siena, jomfru og kirkelærer.
Ap.Gj. 13, 26-33. Joh. 14, 1-6.
30. Ferial el. Pius V., pave.
Ap.Gj. 13, 44-52. Joh. 14, 7-14.
10. Ferial. Ap.Gj. 16, 22-34.
Joh. 16, 5b-11.
11. Ferial. Ap.Gj. 17, 15.22 - 18, 1.
Joh. 16, 12-15.
12. Kristi Himmelfart.
Ap.Gj. 1, 1-11.
Efes. 1, 17-23 el. Hebr. 9, 24-28;
10, 19-23.
Luk. 24, 46-53.
13. Ferial. Ap.Gj. 18, 9-18.
Joh. 16, 20-23a.
14. Mattias, apostel.
Ap.Gj. 1, 15-17.20-26.
Joh. 15, 9-17.
15. 7. søndag i Påsken.
Ap.Gj. 7, 55-60.
Joh.Åp. 22, 12-14.16-17.20.
Joh. 17, 20-26.
16. Ferial. Ap.Gj. 19, 1-8.
Joh. 16, 29-33.
17. Ferial. Ap.Gj. 20, 17-27.
Joh. 17, 1-11a.
18. Ferial el. Johannes I., pave og martyr.
Ap.Gj. 20, 28-38. Joh. 17, 11b-19.
19. Ferial. Ap.Gj. 22, 30; 23, 6-11.
Joh. 17, 20-26.
20. Ferial el. Bernardin av Siena, prest.
Ap.Gj. 25, 13-21. Joh. 21, 15-19.
21. Ferial. Ap.Gj. 28, 16-20.30-31.
Joh. 21, 20-25.

MAI

1. 5. søndag i Påsken.
Ap.Gj. 14, 20b-26.
Joh.Åp. 21, 1-5a.
Joh. 13, 31-33a.34-35.
(Josef, håndverkeren, feires ikke).
2. Athanasius, biskop og kirkelærer.
Ap.Gj. 14, 5-17. Joh. 14, 21-26.
3. Filip og Jakob, apostler.
1.Kor. 15, 1-8. Joh. 14, 6-14.
4. Ferial. Ap.Gj. 15, 1-6.
Joh. 15, 1-8.
5. Ferial. Ap.Gj. 15, 7-21.
Joh. 15, 9-11.
6. Ferial. Ap.Gj. 15, 22-31.
Joh. 15, 12-17.
7. Ferial. Ap.Gj. 16, 1-10.
Joh. 15, 18-21.
8. 6. søndag i Påsken.
Ap.Gj. 15, 1-2.22-29.
Joh.Åp. 21, 10-14.22-23.
Joh. 14, 23-29.
9. Ferial. Ap.Gj. 16, 11-15.
Joh. 15, 26 - 16, 4.

PINSE

21. Vigiliemesse.
1.Mos. 11, 1-9
el. 2.Mos. 19, 3-8a.16-20.
el. Esek. 37, 1-14.
el. Joel 2, 28-32.
Rom. 8, 22-27.
Joh. 7, 37-39.
22. Pinsedag.
Ap.Gj. 2, 1-11.
1.Kor. 12, 3b-7.12-13.
el. Rom 8, 8-17.
Joh. 20, 19-23 el. 14,
15-16.23b-26.

TEMPUS PER ANNUM

23. Ferial. Jesu Sirak 17, 20-28.
Mk. 10, 17-27.
24. Ferial. Jesu Sirak 35, 1-15.
Mk. 10, 28-31.

Etter altfor mange års fravær er **André BJERKES ABC** kommet i nytt opplag, kr. 85,— ib. Unn deg selv og dine barn denne utrolig fine boken.

ÅGE RØNNING fikk Kritikerprisen for **KOLBES REISE**.

Carl Parrish, John F. Ohl: **Musikkens mesterverk før 1750**. En antologi med musikkseksempler fra gregoriansk sang til J. S. Bach, kr. 118,— ib.

Pål Kolstø: **Den russiske intelligensia og kirken**. Bidragsytere: Belenskij, Dostojevskij, Lenin, Solovjov, Solzenitsyn, Tolstoj m/fl., kr. 98,— hf.

Halvor Bergan: **Skriftemål og skriftestol**. Skriftemålet i Den Norske kirke fra reformasjonen til idag, kr. 140,— hf.

Den skjulte tradisjon — skapende kvinner i kulturhistorien. (red) Kari Vogt, kr. 120,— hf.

Vi har fremdeles noen fine bøker fra MAMMUTSALGET.

I år har vi fått inn ekstra fine lys til 1. kommunion og konfirmasjonen.

Nydelige håndmalte ikoner fra Ungarn — og rimelige! Priser fra kr. 480,—.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S
Akersveien 14, Oslo 1

mandag og fredag 9—16,
tirsd., onsd. og torsd. 9—17,
lørdag 9.30—13.30.
Tlf. (02) 20 72 48.

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

Galligani

Gaver, Pryd- og brukskunst

Med tre forretninger i sentrum:

Vika Terrassen - Stortingsgt. 22 - N. Slottsgt. 25

BEGRAVELSESBYRÅET

TS *Jacobsen a/s*

Ullevålsvn. 1 TELEFON *20 79 05 Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse Ordner alt

Egen parkeringsplass

Caritas Norge

er den katolske kirkes organisasjon for omsorgsarbeid i innland og utland. Organisasjonen har kontor i Oslo og samarbeider med andre organisasjoner, nasjonalt og internasjonalt for å gjøre hjelpen effektiv. Vi søker:

Daglig leder

Arbeidsoppgavene vil bestå i å gjennomføre organisasjonens målsetning i samarbeide med styret. Søkeren må være initiativrik og ha gode engelsk- og regnskapskunnskaper.

Lønn etter avtale. Bil holdes av organisasjonen. Tiltredelse 15.6.83 eller etter avtale.

Skriftlig søknader sendes styrets formann Odd Barra, postboks 130, Bryn, Oslo 6.

Søknadsfrist 5. mai.

THRONSEN & CO. A/S

**Boktrykk
Offset
Repro**

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

NORDISK KATEKETUKE PÅ RYGAARD SKOLE, København, 20. til 24. juni 1983.

Presentasjon av bok 4
i den nordiske katekismeserie for barn.

Hovedforedragsholder:

Professor Hubert Richards, London:

Hvordan forkynne Jesus Kristus
for menneskene av i dag?

NÆRMERE OPPLYSNINGER:

DET KATEKETISKE SENTER,

Akersveien 14, Oslo 1.

Tlf. 02/20 72 48.

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

enken som Jesus og disiplene betraktet ved tempelkisten. Hun åtte bare noen få øre, og hun skjenket dem alle til geistligheten i templet: det er de ørene vi kaller enkens skjerv. Av denne skjerv er det blitt gjort meget vesen i prestenes preken gjennom århundrene, den har avfødt tordentaler eller mer lavmælte formaninger, men uansett toneleie har både talekunsten og skjerven vært nøye innsiktet mot kollektkurvene. Den stakkars enken, som bare hadde sin sult å gå hjem til, har vist ikke så mange tenkt på. Dessuten oppfattes ikke enker idag som noen egen gruppe, hverken i Kirken eller i samfunnet.

Blikk på tiden

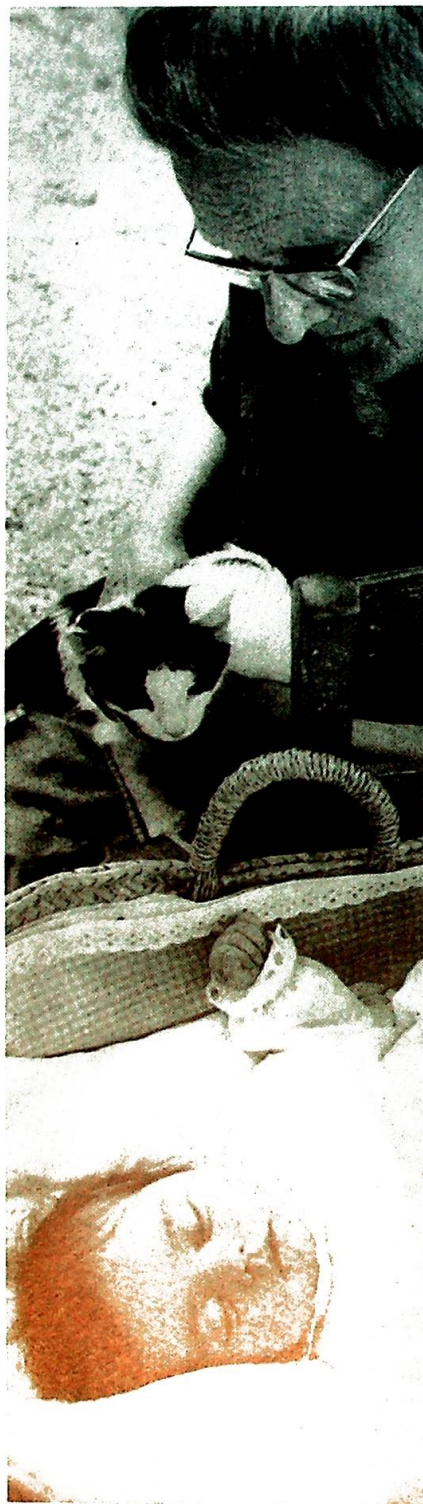
De gamle damene

Det går opp og ned med vår gjennomsnittlige levealder: den stiger etter hvert som vi får det bedre, men den synker igjen dersom vi får det altfor godt. Imidlertid viser den ett konstant trekk, enten den er høy eller lav, og uansett himmelstrøk og levestandard: Kvinner lever lenger enn menn. De tåler fattigdommen bedre, og de bærer også flesket lettere i de gode dager. De kan være kortpustede og fulle av åreknuter og alskens besvær, men gjennomsnittlig holder de det gående i årevis etter at husbonden er lagt i jorden.

«Nå skulle det sannelig vært godt å ha en mann», sa min grand-tante en dag, hun har levet ugift i alle sine 82 år. Jeg trøstet henne med at hun i såfall forlengst ville ha vært enke, såvel sannsynlig som statistisk sett. Da sukket hun megetsigende, og avfant seg straks med sin skjebne. Kvinnens overlegenhet i livslengde er en ubestridelig kjønnsforskjell, men feministene later stilltiende til å akseptere naturens brutalitet på dette punkt.

Menneses forholdsvis tidlige frafall har som en naturlig følge at der alltid er langt flere enker enn enkemenn blant oss. I Kirkens første tid var enkene en egen og aktet stand i menighetene. «Enker skal du hedre og støtte», sa Paulus i sin formaning til Timoteus. I lange tider hadde liturgiene faste bønner for «enker og faderløse», men siden der ikke var noen tilsvarende for «enkemenn og moderløse», er de blitt luket bort i likestillingens navn. Jeg bare nevner det.

I Skriftens verden er enkestanden forbundet med fattigdom, såvel i den gamle som i den nye pakt. Den stakkars enken som Elia besøkte i Sarepta hadde bare en neve mel i krukken og litt olje i kruset. Fortvilet så hun sultedøden true både henne og sønnen, inntil profeten fylte sin velsignelse og evig overflod i hennes Sareptakrukke. Så heldig var ikke den

Derimot har vi fått en annen og noe utvidet kategori, som også rommer mange enker, nemlig de gamle damene. Noen aktet kategori er dette dessverre ikke. «Var det mange i kirken idag?» kan en eller annen spørre. Og så kan svaret lyde: «Nei, det var bare noen gamle damer». I manges munn er det nesten ensbetydende med at der var ingen. De gamle damene, bestemødrene, som russerne kaller dem, de teller ikke med, og selv i land hvor troen forfølges, får de gamle damene forrette sine bønner i fred.

Med den ydmykhet som kjennetegner så mange av dem har også de gamle damene selv avfunnet seg med denne ringeakt: Man kan komme og holde foredrag i en forening hvor de hadde håpet at noen yngre kanskje ville møte opp. Temaet var jo valgt med omhu, og alt så vel forberedt. Men når kvelden kommer er det bare de trofaste gamle damene som sitter der, fulle av medlidenhet med foredragsholderen. De tar det nesten som en selvfølge at han ikke finner det bryet verdt å tale til dem, en forsamling gamle damer. Så sitter de stille og lytter, med en bønn om forlatelse i blikket, mens kaffen og de hjemmebakke kakene godgjør seg på kjøkkenet.

I mitt korte prestelige liv har jeg ikke oppdagat noen større urett enn den vi gjør mot de gamle damene når vi slutter å regne med dem. Hva ville Kirken ha vært uten deres trofasthet? De gir mest, av tid, av krefter, av penger; de får minst, av oppmerksomhet, aktelse og omsorg. De kan ofte ikke komme der hvor trappene er mange, og et glatt fortau kan være nok til å holde dem borte i ukevis fra den gudstjeneste de lengter etter. Alt de behøvde var en arm å holde i, men ofte er der ingen arm. Da sender de i stedet en hilsen til presten, og vedlegger penger til blomster i kirken. Så hjerteskjærende snille kan de gamle damene være.

Og hvem kan som dem beleire himmelen med bønner? I sydligere land samler de gamle damene seg gjerne i god tid før messen begynner, og så sitter de der med sine rosenkranser og avfyrrer den rene mitraljøseild av bønner. Sammen med den aldrende Maria står de ved korsets fot og ber for sine sønner, og nedkaller Guds miskunn over egne plager og verdens lidelse. Mange av dem har mistet så meget, men dette kan ingen ta fra dem. Og så gir de bønner sine siste krefter.

Evangeliets om enkens skjerv er en hyllest og en trøst til de gamle damene. For Herren, som ser i det skjulte, han kjenner deres offer, og han skal lønne dem opp i dagen.

Pater Hilarion